

Григораш Т.Ф., Сокальська Є.С., Шабала А.В.

УДК 336.77

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМУ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Анотація. В статті розкривається сутність підходів механізму грошово-кредитної політики, також розглядається склад цього механізму. Визначаються інструменти і цілі грошово-кредитної політики в економіці України. Наведено теоретичне обґрунтування проблем регулювання в цій сфері.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, ВВП, інфляція, процентна ставка, кредитний канал, інвестиції, Національний банк, бюджетний дефіцит, фінансовий ринок, валютний курс.

Аннотация. В статье раскрывается сущность подходов механизма денежно-кредитной политики, также рассматривается состав этого механизма. Определяются инструменты и цели денежно-кредитной политики в экономике Украины. Приведено теоретическое обоснование проблем регулирования в этой сфере.

Ключевые слова: денежно-кредитная политика, ВВП, инфляция, процентная ставка, кредитный канал, инвестиции, Национальный банк, бюджетный дефицит, финансовый рынок, валютный курс.

Summary. The article reveals the essence of the approach mechanism of monetary policy is also considered part of the mechanism. Defined objectives and instruments of monetary policy in the economy of Ukraine. The theoretical justification of the regulatory challenges in this area.

Monetary authorities is one of the instruments of state macroeconomic policy. It is through the development and implementation of monetary policy of the central bank. Monetary policy – a set of interconnected to achieve certain goals towards regulating money market conducted by the state through its central bank. Often referred to as monetary or monetary, policy.

State regulation of the economy through monetary instruments is influenced by the quantity and the price loan capital, so that, in accordance with the objectives of economic policy to influence the supply and use of credit mechanisms in the economy. Almost all the instruments of monetary policy have an indirect and total impact on the economy. The gap in time between the use of an instrument of monetary policy and its effect is long enough, besides the quantitative results of application of these tools is difficult to preliminary estimates.

The Central Bank as the main organ of state regulation of the economy within its authority has a set of measures aimed at achieving the objectives of monetary policy, which is usually the same in most countries. Therefore, the mechanism of the monetary policy of the central bank involves primarily impact on the lending activities of commercial banks.

Key words: monetary policy, GDP, inflation, interest rate, credit channel, investment, the National Bank, the budget deficit, the financial market, the exchange rate.

Постановка проблеми: в системі ринкової економіки механізм грошово-кредитної політики набуває нового значення, необхідного для вирішення таких проблем, як збалансованість процесу відтворення, забезпечення економічного зростання. З огляду на це, дослідження проблем регулювання механізму грошово-кредитної політики неможливе без визначення інструментів та цілей цього механізму.

Актуальність теми. Дана тема є досить актуальною, бо економічне зростання безпосередньо пов'язане з ефективністю діяльності механізму грошово-кредитної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження з питань проблем регулювання механізму грошово-кредитної політики в економіці України проводилися багатьма вітчизняними вченими: Ю.М. Галіцейською, В. Корнєвим, А.А. Олешко, С. Арбузовим та О. Щербаквою. Основою вивчення зазначених питань стали праці провідних іноземних вчених, таких як: Дж. Кейнса, А. Пігу, Д. Рікардо, І. Фішера, М. Фрідмена, Д. Юма та інших.

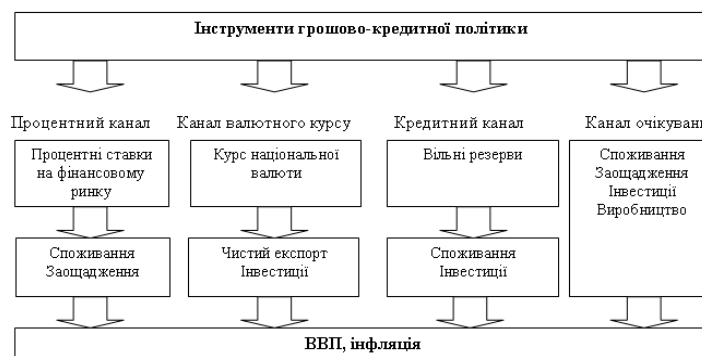
Метою даної статті є визначення інструментів та цілей механізму грошово-кредитної політики, теоретичне обґрунтування проблем регулювання механізму грошово-кредитної політики в економіці України.

Вклад основного матеріалу: механізм грошово-кредитної політики розглядається за кейнсіанським, монетаристським та синтетичним (“монетарне посткейнсіанство”) підходами. Суть цих підходів наведена в таблиці 1.

Таблиця 1. Види підходів механізму грошово-кредитної політики

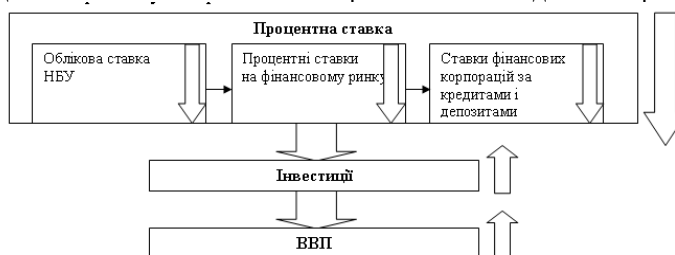
Назва підходу	Класифікаційні ознаки
Кейнсіанський	1) обґрунтовує необхідність державного втручання в економіку за допомогою стимулюючої або стримуючої грошово-кредитної політики; 2) показує зв'язок між фінансовим і реальним сектором економіки; 3) дозволяє забезпечити економічне зростання через вплив ефективного сукупного попиту на розширення виробництва.
Монетаристський	1) грошова сфера має екзогенний характер відносно економічних процесів; 2) дає пояснення залежності рівня інфляції від грошової пропозиції; 3) не показує, за допомогою яких ринкових інструментів грошова пропозиція впливає на ділову активність.
Синтетичний (монетарне посткейнсіанство)	1) конкретизує вплив пропозиції грошей на сукупний попит; 2) сукупний попит здійснюється через канали “курс акцій – інвестиції”, “курс акцій – дохід від багатства – споживання”, “процентна ставка – споживання”.

Механізм грошово-кредитної політики містить чотири канали, які мають суттєвий вплив на ВВП та інфляцію: процентний канал, канал валютного курсу, кредитний канал та канал очікувань (рис. 1).

Рис. 1. Схема дії передатного механізму грошово–кредитної політики [3]

Механізм впливу процентної ставки на економічне зростання більш детально розглянуто на рис. 2.

Рис. 2. Механізм впливу процентної ставки на економічне зростання [3]

Кредитний канал механізму грошово–кредитної політики забезпечує вплив зміни пропозиції кредитних ресурсів НБУ на зміну обсягів: 1) вільних резервів банківської системи; 2) кредитування; 3) залучених в економіку інвестиційних ресурсів; 4) виробництва ВВП [3].

Якщо розглядати валютний курс, а саме курс національної валюти, то він впливає на динаміку ВВП через обсяги експорту та імпорту.

Цілі грошово–кредитної політики визначено в Конституції України та Законі України “Про Національний банк України”.

У статті 99 Конституції України сказано: “забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави – Національного банку України” [1].

Стабільна грошова одиниця розглядається як одна з базових цінностей суспільства, вагома гарантія захисту приватних економічних інтересів кожного громадянина та необхідна умова досягнення стратегічних цілей економічного розвитку України – забезпечення високих темпів економічного зростання на засадах модернізації та інноваційного розвитку, побудова сучасної, стійкої, відкритої і конкурентоспроможної у світовому масштабі економіки та забезпечення на цій основі підвищення добробуту населення нашої держави [4].

Стаття 6 Закону “Про Національний банк” конкретизує: “відповідно до Конституції України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. На виконання своєї основної функції Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також, у межах своїх повноважень, – цінової стабільності” [2].

Механізм грошово–кредитної політики має ряд проблем. У період економічної кризи банківські установи можуть припинити кредитування економіки, щоб зберегти власну ліквідність. В такому випадку грошово–кредитне регулювання центрального банку буде недовідним.

Іншою проблемою механізму грошово–кредитної політики є відсутність гарантованого впливу на інвестиції. Центральний банк задля скорочення обсягів інвестицій може прийняти рішення про підвищення облікової ставки, відповідно кредити комерційних банків подорожують, однак це не гарантує зменшення інвестицій.

В основі механізму грошово–кредитної політики повинні бути закладені такі принципи:

- адекватність, інакше кажучи, відповідність методів механізму грошово–кредитної політики реальному стану економіки;
- гнучкість, тобто методи такої політики мають змінюватися залежно від ситуації;
- систематичність, себто дотримання обраної політики регулювання упродовж певного часового періоду.

Грошово–кредитне регулювання при дотриманні вищезазначених принципів має здійснюватися в кількох взаємопов’язаних напрямках:

1) контроль над банківською системою з метою зміцнення її ліквідності, тобто здатності своєчасно покривати вимоги вкладників;

2) управління державним боргом в умовах бюджетного дефіциту, великого зростання державної заборгованості, коли збільшується вплив державного кредиту на ринок позичкових капіталів;

3) регулювання обсягів кредитних операцій та грошової емісії з метою впливу на господарську діяльність суб'єктів ринку [5].

Основною ознакою успішності проведення грошово–кредитної політики є підтримання в середньостроковому періоді (від 3 до 5 років) низьких стабільних темпів інфляції, що вимірюється індексом споживчих цін.

Реалізація грошово–кредитної політики в 2013 та подальших роках здійснюватиметься на засадах використання основних елементів монетарного режиму, що базується на цінній стабільності. Це передбачає дотримання таких основних принципів:

- безумовної пріоритетності цілі щодо цінної стабільності та підпорядкування їй усіх інших цілей і завдань грошово–кредитної політики;
- орієнтації на середньострокову перспективу;
- тісної співпраці з урядом;
- відсутності зобов'язань Національного банку щодо утримання на певному рівні або в певних межах обмінного курсу гривні до іноземних валют;
- перспективного характеру ухвалення рішень;
- прозорості діяльності Національного банку перед суспільством [6].

В Україні необхідно поступово підвищувати роль облікової ставки як інструменту грошово–кредитної політики. Облікова ставка не повинна сприйматися як демонстративний індикатор. Потрібні дієві заходи щодо підвищення ефективності функціонування фінансових ринків, і зокрема ринку фондового [7].

Висновки. Проаналізувавши види підходів механізму грошово–кредитної політики, можна зробити висновок, що для підвищення результативності діяльності механізму грошово–кредитної політики важливим є комплексне та раціональне застосування принципів і монетаристської, і кейнсіанської теорій грошово–кредитного регулювання.

Розглядаючи кожний з інструментів механізму грошово–кредитної політики, можна сказати, що при зниженні процентної ставки відбувається зростання пропозиції грошей. Також стимулювання ділової активності, що відбувається внаслідок зростання попиту на дешевші кредити, сприяє розширенню грошової маси та підтримує ліквідність банків.

Варто зазначити, що у вітчизняній методології та практиці механізму грошово–кредитної політики, розвитку методів та інструментів грошово–кредитної політики повинен враховуватись досвід розвинутих країн з ринковою економікою в розробці та реалізації механізму грошово–кредитної політики. Це дозволить суттєво збільшити ступінь впливу механізму грошово–кредитної політики на процес модернізації вітчизняної економіки та її інноваційний розвиток.

Джерела та література:

1. Конституція України: стаття 99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page>
2. Стаття 6 Закону України “Про Нацбанк України” від 20.05.1999 № 679–XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/pro_natsional_nij_bank_ukraini/statja-6.htm
3. Олешко А. А. Вплив грошово–кредитної політики на економічний цикл / А.А. Олешко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 9 (136). – С. 31–36.
4. Арбузов С. Основні засади грошово–кредитної політики на 2013 рік: нотатки на полях / С. Арбузов, О. Щербаківа // Вісник НБУ. – 2013. – № 1. – С. 3–6.
5. Галіцейська Ю. М. Теоретичні основи та зміст грошово–кредитного регулювання / Ю. М. Галіцейська // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 2. – С. 285–290.
6. Основні засади грошово–кредитної політики на 2013 рік // Фінансовий ринок України. – 2013. – № 1 (111). – С. 3–6.
7. Корнеев В. Регулювання кредитних ринків і перспективи стабілізації фінансової системи України / В. Корнеев // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 5. – С. 28–36.